

Pisana riječ kroz fondove Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine: Katalog stare periodike

Written Word From the Funds of the National and University Library of Bosnia and Herzegovina: Catalogue of Old Periodicals

Amra Rešidbegović

amra.resid@gmail.com

Vrijedne ruke bibliotekara NUBBiH pripremile su nam još jedno dobro djelo s plemenitim naumom – da osvijetle još jedan trezorski kutak koji je dugo skrivao od brojnih očiju blago od posebnog značaja za Bosnu i Hercegovinu i svijet. Katalog stare periodike koji je pred nama s glavnim naslovom *Pisana riječ kroz fondove NUBBiH*, poput ugodne šetnje provodi nas kroz vrijeme i historijska zbivanja u BiH sve od 1850. do 1945. godine uz pomoć 268 predstavljenih naslova periodike i 278 njihovih grafičkih priloga, slika. Uz osnovne, ponegdje u zavisnosti od značaja naslova i šire podatke o časopisu, prolazimo iz priče u priču o sudbini BiH u vrijeme osmanske i austrougarske uprave, svjetskih ratova i u vremenu između njih. Ovi grafički prikazi originalnih primjeraka, naslovi, podnaslovi, neprikosnoveno tačni podaci o sudbinama časopisa i ljudi vezanih uz njih, pobuđuju još veći interes o ovoj zbirci dostojno predstavljenoj na 339 strana i s bibliografijom.

Osmanski period Kataloga sadrži najvrijednije naslove koji svjedoče o tipičnoj, već poslovičnoj bosanskoj širini i toplini dobrih Bošnjana, kako po grafijskoj raznovrsnosti pisama (latinica, ćirilica, osmanski turski), tako i po jezičkom i grafijskom dualizmu (uporedo tekstovi na bosanskom jeziku latinicom ili ćirilicom i osmanskom turskom arapskim pismom). Posebno plijeni prvi prilog prvog štampanog bh. časopisa *Bosanski prijatelj*. Od svih predstavljenih, ovaj časopis uza svu veliku vrijednost, ima i neuporedivo najljepši naslov.

Vrijeme austrougarske uprave u BiH poznato je po eksploziji izdavačke djelatnosti koja je bila posljedica potpuno novog državnog ustrojstva. Grafijska i jezička raznolikost u časopisima se nastavlja uz tendenciju evropeizacije i uvođenje njemačkog, mađarskog jezika i povećan broj tema, od političkih, preko obrazovnih, kulturnih, do vjerskih i mnogih drugih. Časopisi ovog doba imaju i izgled i sadržaje evropskih časopisa. Jedan od vrednijih je

Bosnischer Bote, koji je obnašao funkciju službenih novina u savremenom smislu i koji je vrijedan izvor podataka istraživačima ovog perioda. Jedan od kurioziteta ovdje mogla bi biti činjenica da se baš u ovo doba javlja najveći broj časopisa i novina koji u naslovu nose ime Bosna u raznim oblicima (*Bosna*, *Bosanac*, *Bošnjak*, *Bosanska pošta*, *Bosanska vila*, *Bosansko-hercegovačke novine*, *Bosanskohercegovački glasnik*, *Bosanskohercegovački Istočnik*).

Periodika vremena između dva svjetska rata, popularno zvanog Stara Jugoslavija, odražava opet novo, sada neko relaksiranije doba. U raznolikoj masi naslova, iza kojih stoje nacionalne, političke, kulturne, prosvjetne i druge grupacije, pažnju privlači časopis *Novi čovjek* (1925) urednika prof. Miljenka Vidovića, osnivača čuvenog Etičkog pokreta, koji je iznjedrio mnoge i poznate intelektualce i demokrate tog i kasnijeg doba. Iako je Pokret uključivao srednjoškolsku omladinu, pružajući joj dodatna, savremena, ali i klasična znanja, pružao je i temeljna znanja, postavši tako neka vrsta preteče učenja na daljinu svoga vremena na temelju svojih udžbenika i večernjih škola.

Period Drugog svjetskog rata predstavljen periodičnim publikacijama zorno prikazuje uzburkane prilike u svijetu i njihov dah u Bosni. Istovremeno, najavljuje se sasvim novo slobodarsko doba naslovima poput *Borac*, *Bilten antifašističke omladine Sarajeva*, *Nova Jugoslavija*, *Žena kroz borbu* i drugima. Važnost izgleda, jezika, pisma časopisa ustupili su mjesto sadržaju, čija je glavna tema bila borba za slobodu i novo doba.

Ova publikacija, iz izloženog, u potpunosti se pridružuje porodici izdanja koja nam pričaju i svjedoče o sačuvanom bosanskohercegovačkom dokumentarnom blagu. Ma kolika vrijednost dokumentarnog blaga bila, najvećim, najvrijednijim blagom smatram Ljude – bibliotekare, bez čijeg entuzijazma, posvećenosti i znanja ne bi bilo tih saznanja.